

HISTÓRIA KLÁŠTORA SV. KATARÍNY

prvá tretina 15. stor. - archeologickým výskumom doložená kamenná **gotická kaplnka** v lesoch Malých Karpát na skalnatom návrší nad Dubovským potokom, pri ktorej bol cintorín.

koncom 16.stor. – údajné zjavenia sa sv. Kataríny istému pastierovi, ktorý na tomto mieste vytvoril v skale malú kaplnku – jaskyňu

1617 – sv. Katarína sa zjavila Jánovi Mancovi z Dechtíc, ktorý tu oral. Zjavila sa aj mladíkovi **Jánovi Apponyimu**, synovi bohatého grófa z Jablonice, ktorý vedie pustovnícky život v jaskyni na tomto posvätnom mieste, na. Po násilnom odvlečení rodičmi domov na druhý deň umiera. Ešte dnes je uctievaný ako kandidát svätosti.

1618 – 21. december – majiteľ panstva, **gróf Krištof Erdődy**, vydáva v Chtelnici zakladaciu listinu pre kláštor františkánov

1619 – kaplnka zväčšená na kostolík, v novom kláštore už bývajú prví dvanásť mnisi

1645 – kláštor a kostol vydrancovaný a podpálený vojskami Juraja Rákóciho I. počas stavovského povstania

1646 – obnova a prestavba objektov synom zakladateľa Gabrielom Erdődy a jeho manželkou Juditou Amade. Kostol rozšírený na rozsiahlejší chrám do podoby ako ho dnes poznáme, ktorému pôvodný z r.1618 slúžil za sanktuárium

asi v pol. 17.stor. – pri kláštore založené laické Bratstvo pášikárov (chordigerov), ktorého členovia sa popri náboženských aktivitách venovali najmä chorým a chudobným. Pre údajné zneužívanie odpustkov a milostí Jozef II. zrušil aj toto spoločenstvo dekrétom z r. 1782.

1663 – kláštor prepadnutý Turkami, neskôr po ich vypudení je vyplienený cisárskymi vojakmi, ktorí zavraždili tu sa ukrývajúceho šľachticu

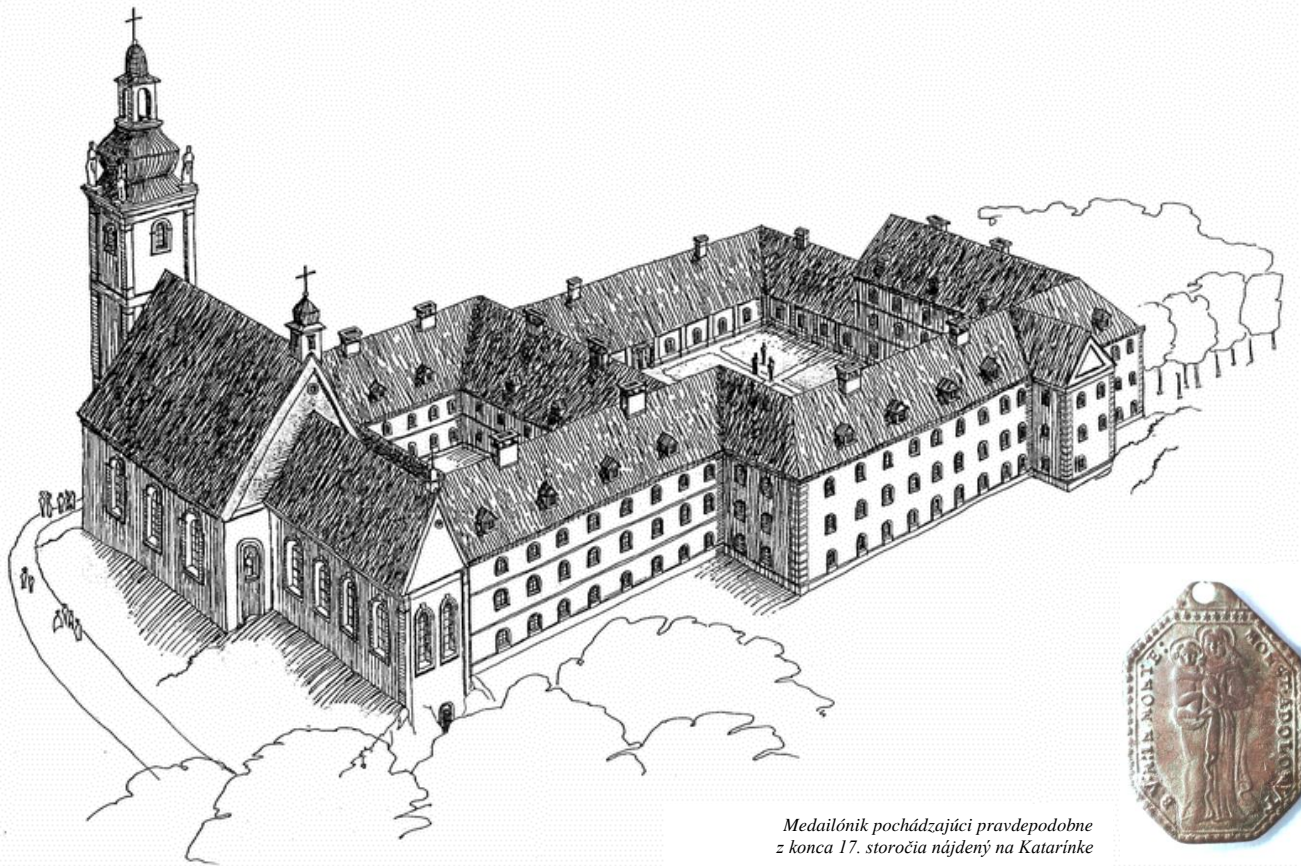
1683 – kláštor poškodený vojakmi Imricha Tökolyho

1697 – počas početnej púte – snaha lichtenštajnských vojakov násilím získať mladých verbovancov – sú ľuďom zatlačení do chrámu, kde bol jeden z vojakov zabitý

1701 – 9. január - vraždou poškvrnený kostol je opäť vysvätený. Juraj a Krištof II. Erdődy listinou potvrdzujú, že budú kláštoru dávať 500 rýnskych dukátov na údržbu. Následne je pristavaná nová veža a bočné kaplnky v kostole.

1710 – 9. septembra – v svätokatarínskom kláštore umiera na choroš, ktorej podľahlo viacero františkánov, známy náboženský spisovateľ pišúci slovenčinou – Benignus Smrtník (nar. 1650), autor diela „*Kunšt dobre umriť*“.

v priebehu 18.stor. – početní dobrodinci - hlavne bohatá šľachta, no i prostí ľudia z okolia – štedro obdarúvajú svätokatarínsky kláštor a niektoré rody sa tu nechávajú i pochovávať (Erdődyovci, Apponyiovc, Labšanskí)

Medailónik pochádzajúci pravdepodobne z konca 17. storočia nájdený na Katarínke

1782 – sťažnosti naháčskeho farára **Juraja Fándlyho**, že väčšina jeho veriacich radšej navštevuje kostol sv. Kataríny pri kláštore, než vlastný farský kostol v Naháči. Svoje rozhorčenie vyjadril aj v známom diele z r.1789: *Dáverná zmlúva medzi mníchom a diablom* (prvé dielo písané spisovnou bernolákovskou slovenčinou)

1786 – 22. júl – nariadením cisára **Jozefa II.** – kláštor sv. Kataríny zrušený, podobne ako mnoho iných, ktoré sa nevenovali charitatívnej alebo pedagogickej činnosti (spolu v habsburskej monarchii 738 kláštorov)

1787 – 22. január – kláštor prevzatý do štátnej správy, vykonaný súpis a odhad majetku, cenné predmety a bohatý inventár postupne prenesené do okolitých farských kostolov, mnohé však rozkradnuté a navždy stratené...

1788 – 1792 : opustený kláštor obývajú siedmi vojenski invalidi z Trnavy

1793 – traja zloději vykradli rodinné hrobky pod kostolom

1797 – pustničné objekty odkúpil gróf Jozef Erdődy, z úcty k pozostatkom svojich predkov, nezabránil však ich postupnej skaze a premene v ruiny

1811 – súsošie Kalvárie spreď kostola prevezené Erdődyovcami do Dechtíc

1835 – posledná zmienka o funkcii „strážcu sv. Kataríny“ (dechtičan Jozef Kollár)

1869, 1891 – historici sa začínajú zaujímať o Kláštor sv. Kataríny (Odoricus Balázsovc: „Brevis Historia...“, Pál Jedlicska „Malokarpatské pamätihodnosti“...)

1905 – sochy štyroch františkánskych svätcov – pôvodne umiestnených na nárožiach kostolnej veže – prenesené k rodinnej hrobke Pálffyovcov v Smoleniciach

1930te roky – skautské tábory na Katarínke, výlety františkánskych novicov

2. pol. 20. stor. - kláštor mimo záujmu štátu upadá do zabudnutia, jeho históriu sa pokúšajú kriesiť historici Hadrián Radváni a predovšetkým Jozef Šimončič

1995 – 3. júl – malebné rúcaniny opäť ožívajú vďaka mladým dobrovoľníkom a ich novému „rádu Katarínkov“ - záchrancov kláštora

Oltárna socha sv. Kataríny zo začiatku 18. storočia nájdená v r. 2004 pri archeologickom výskume presbytéria

Katarínka sú majestátne ruiny františkánskeho kostola a kláštora sv. Kataríny zo začiatku 17.storočia ukryté hlboko v lesoch Malých Karpát, na skalnatom výbežku nad Dubovským potokom medzi Dechticami, Naháčom a Dobrou Vodou.

Projekt KATARÍNKA

je projekt, ktorým sa mladí ľudia formou letných táborov snažia od roku 1994 zachrániť tento kláštor pred ďalším pustnutím a rúcaním a oprášiť jeho búrlivú a zaujímavú históriu. Tábory sú určené pre mladých ľudí vo veku od 17 rokov z celého Slovenska (dobrovoľníkov bez nároku na finančnú odmenu).

Organizátorom projektu je

občianske združenie **KATARÍNKA** v spolupráci so **Združením kresťanských spoločenstiev mládeže (ZKSM)** - mládežníckou nepolitickou organizáciou

mladých kresťanov, ktorej základom sú spoločenstvá mladých a ktorá organizuje rôznorodé mládežnícke akcie - napr. Akadem - stretnutia akademickej mládeže, letné tábory na záchranu pamiatok - Katarínka, Dubova Colonorum, pešu púť Muráň Levoča, hudobné festivaly a pod.

Projekt KATARÍNKA organizuje o.z. Katarínka a ZKSM (pre nielen veriacich) mladých z celého Slovenska v spolupráci s Obecným úradom Dechtice, Rehoľou menších bratov františkánov s Krajským pamiatkovým úradom Trnava. OZ Katarínka je členom združenia Zachráňme hrady spolu s viac než dvoma desiatkami dobrovoľníckych združení yachraňujúcich slovenské pamiatky.

Projekt je finančne podporovaný Ministerstvom kultúry SR, Ministerstvom školstva SR a v minulých ročníkoch bol podporený súkromnými grantmi, sponzormi a individuálnymi dobrodincami či už finančne alebo rôznymi inými druhmi pomoci.

Cieľom projektu je:

- záchrana ruín pred zrútením a zakonzervovanie múrov v stave z 20. storočia, sprístupnenie miesta návštevníkom
- zlepšiť poznanie lokality komplexnými výskumami (napr. archeologický, historický, pamiatkový alebo geofyzikálny výskum)
- vyčistenie a **udržiavanie areálu** kláštora i celej okolitej prírodnej rezervácie Katarína (poriadok, zázemie pre návštevníkov, náučný chodník...)
- dať mladým ľuďom možnosť prežiť mimo civilizácie dva týždne, na ktoré nezabudnú a vybudujú v nich vzťah k pamiatkam a k tradičnej manuálnej práci dokázať, že z nadšenia, odhodlania a dobrovoľníckej práce mladých ľudí sa dá účinne zachrániť vzácna kultúrna pamiatka

Nechceme KATARÍNKA kompletné zrekonštruovať, ale konzervovaním ju zachovať v dnešnom stave ďalším generáciám tak, ako ju dnes poznáme my. Naším cieľom je zachovať súčasný vzhľad a atmosféru zrúcanin kláštora v prepojení s okolitou prírodou, tichom a „genióm loci“ i duchovným rozmerom tohto miesta.

História projektu:

- V júli 1994 vznikol prvý nápad zorganizovať tábory na Katarínke. Peter Herceg ako tvorca myšlienky sústredil okolo seba prvý organizačný tím a od jesene sa začali konzultácie s odborníkmi a prípravu.
- PRVÉ TÁBORY i záchranné práce** sa začali už v júli 1995 a zúčastnilo sa ich vo dvoch turnusoch takmer sedemdesiat mladých ľudí z celého Slovenska. Vybudovalo sa táborisko a základné táborové stavby, vyčistil sa areál zrúcanín, vytriedili napadané skaly, zdokumentoval sa stav objektu pred konzerváciou
- Druhý a ďalšie ročníky sa konali každé leto v júli a auguste a na táboroch sa doteraz **zúčastnilo už takmer tisíc šeststvo mladých ľudí**, postupne sa aktivity rozrástali aj na víkendové akcie mimo letnej sezóny.
- v r. 1996 a 1999 bola vypracovaná **projektová dokumentácia konzervácie** v spolupráci s projekčnou a diagnostickou firmou PRODIS, ktorá odvtedy metodicky dohliada na konzervačné práce.
- v r. 1996 sa z kláštora a kostola odstránilo množstvo stromov a náletových krovín bezprostredne zasahujúcich do múrov, čím sa vlastne tieto múry opäť odhalili
- KONZERVAČNÉ PRÁCE:**
  - Stojaca časť **KLÁŠTORA**: v rokoch 1996-2003 boli konzervované múry východnej časti, rekonštruované nadokenné základky a zadržované koruny múrov – sme priekopníkmi v experimentálnom riešení korún na Slovensku
  - západná časť kláštora sa konzervuje v rokoch 2013-2015
- LOŤ KOSTOLA**, obvodové múry, piliere a štíty sa konzervovali v rokoch 2004-2010
- v r. 2005 bola **zachránená 30m vysoká kostolná veža** – staticky sa zaistilo a domurovalo prasknuté nárožie, kde akútne hrozilo zrútenie časti veže.
- VEŽA KOSTOLA** sa skúmala a dôsledne konzervovala od roku 2010, pripravila sa projektová dokumentácia **vernej obnovy jej podlaží a schodísk na účely vyhladkovej veže** so skrytou pultovou pochôdnou strechou (zapustené vyhladkové podlažie slúži zároveň ako strecha)
- Pri prácach na veži sa realizovali rozsiahle **tesárske práce**: ručné kresanie dubových trávov a schodísk, hobľovanie, výroba tradičného zdvihacieho zariadenia – tzv. „rumpálu“, ktorý slúži ako žerav na dvíhanie dubových trávov a materiálu do veže na spôsob historických zdvihacích zariadení.

- ARCHEOLOGICKÝ VÝSKUM** realizujeme od roku 1997 v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV (1997-98), Západoslovenským múzeom v Trnave (1999-2006) a katedrou archeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (od 2006). Cieľom je zdokumentovanie, zameranie a následná prezentácia resp. konzervácia základov ďalších objektov, keďže areál bol rozsiahly a mnohé stavby v širokom okolí sú pod zemou:

- 1997-2000 **baroková kaplnka** pred vežou kostola
- 2000 objavený a konzervovaný **vstup do kláštora**,
- 2000-2001 objavená, preskúmaná a zakrytá menšia **krypta v lodi kostola**
- v r. 2004 bol pod stínou v presbytériu objavený **veľký kamenný barokový oltár aj so sochami sv. Kataríny, sv. Tekly a torzom anjela** (dnes v Západoslovenskom múzeu)
- 2003-2005 a 2008-2012 objavené a preskúmané **základy najstaršej gotickej kaplnky** v presbytériu kostola a za ním, **cintorína** vedľa nej a prvých objektov kláštora
- od roku 2013 výskum druhý – **väčšej krypty** v lodi kostola
- v r. 2000 a 2004 sa konali naše profilové **VÝSTAVY** "Tajomstvá kláštora sv. Kataríny" v Západoslovenskom múzeu v Trnave, často vystavujeme i v Bratislave (kláštor Františkánov)

Do projektu sa doposiaľ zapojilo **takmer 1600 mladých dobrovoľníkov** a bol pravidelne prezentovaný odbornej i širokej verejnosti na rôznych výstavách i na odborných konferenciách.

Projekt Katarínka bol ocenený redakciou časopisu Pamiatky a Múzeá ako

Akcia - podujatie roka 2004 na poli záchrany kultúrnych pamiatok.

Ďalšie plány

Ďalšie plány

- Dokončiť **konzerváciu zvyšných múrov kláštora**.
  - Na kostole plánujeme pokračovať v konzervácii a oprave veže - jej sfukčenie rekonštrukciou drevených podlaží **ako vyhladkovú vežu**.
  - Pokračovať v systematickom **archeologickom výskume** a konzervovaní odkrytej architektúry, prezentovať obvodové múry areálu kláštora.
- spolupracovať so Správou CHKO Malé Karpaty pri starostlivosti o **Prírodnú rezerváciu Katarína**, pretože okolie tohto kláštora bolo vyhlásené za prírodnú rezerváciu a nachádza sa v Chránenej krajinej oblasti Malé Karpaty.

Ako žijeme v tábore

- ďaleko od ruchu civilizácie
- bez hodínok, internetu, mobilov, Facebooku, počítačov
- doobeda pracujeme (5 hodín)
- poobede zažívame dobro-družstvá a pripravujeme rôzne netradičné akčné hry na hlbšie spoznanie iných i seba.
- program tábora a hry vo voľnom čase sú orientované do histórie pričom sa snažíme vo všetkom si zachovať historický ráz na spôsob súčasťou táborového života

života rehoľníkov v 17. storočí vrátane ranných a večerných chvál a priblíženie sa spôsobu života a ideálov sv. Františka z Assisi

Čo je to "Rád sv. Kataríny - rád Katarínkovec, záchrancov kláštora"

- na priblíženie sa životu a cieľom pôvodných rehoľníkov sme založili "rád Katarínkovec - záchrancov kláštora", ktorého členmi sú všetci účastníci táborov
- na dva týždne sa "Katarínkovec" preniesť do histórie a stanú historickými novícami žijúcimi v prírode ďaleko od civilizácie bez zbytočných jej výdobytkov
- slávnostrým obledením je habit z vrecoviny podľa vzoru sv. Františka
- v tábore žijeme podľa "Regule bratov a sestier Katarínkovec", ktorá je dôležitou súčasťou táborového života

Ako pracujeme

- domurovávame vypadané prízemné časti múrov a pilierov čím staticky zaisťujeme múry
- konzervujeme zvetrané a poškodené koruny - vrchy múrov, ktoré naspáť rozboreme až po pevný podklad a premurujeme do pôvodnej výšky a ruinálnej podoby pôvodnou metódou použitím klasického haseného vápna
- škárujeme poškodené časti múrov
- spevňujeme statický systém muriva doplnením ručne tesaných dubových trávov na miesta, kde kedysi boli
- kosíme lúky a areál kláštora a čistíme ho od náletovej zelene
- pod dohľadom a vedením oprávnených inštitúcií vykonávame archeologický výskum a konzervovanie alebo spätné zakrývanie už preskúmaných nálezísk

História projektu

záchrana ruín kláštora svätej Kataríny

Ako žijeme v tábore

História projektu

Kto to robí

Čo chceme

občianske združenie
KATARÍNKA
Šándorova 8
821 03 Bratislava
SLOVAKIA

web: <http://www.katarinka.sk>
e-mail: katarinka@katarinka.sk
štatutári o.z. Peter Herceg, Eva Neubauerová
mobil: +421 908 811 033, +421 917 350603
tel: +421 2 4329 4373

IČO:0030856841

Číslo účtu: *Tatra banka 262 076 2742/1100*